

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participation Action Research) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documents Research) และการลงภาคสนาม ใช้วิธีการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพ และศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรธานี

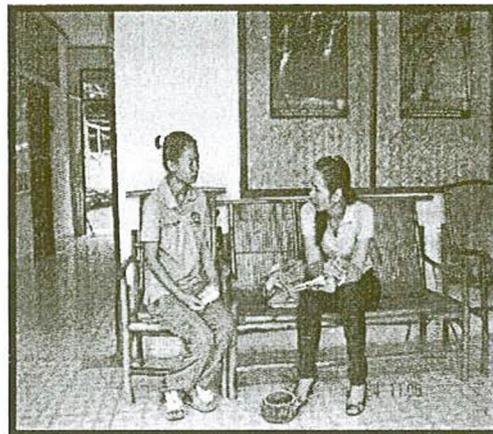
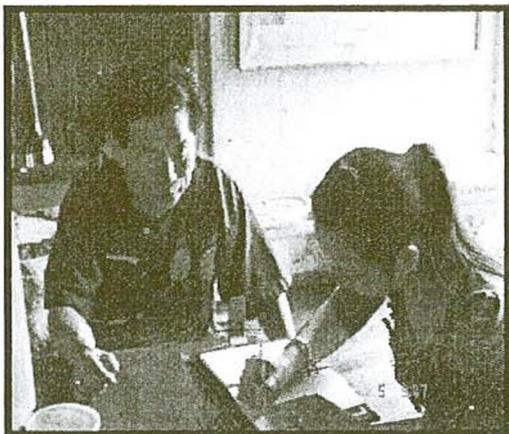
ตอนที่ 2 การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิต ภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยแบบมีส่วนร่วม ในจังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 1 สถานภาพ และศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรธานี

สถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี (2548) และการสัมภาษณ์อาจารย์ประพัฒน์ กุสุมานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอสถานภาพในส่วนของบริบททั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย ในจังหวัดอุดรธานีแยกตามอำเภอ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4. 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย

ประวัติจังหวัดอุดรดิตถ์

จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นจังหวัดหนึ่งตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้ชื่อว่าเมืองท่าแห่งทิศเหนือ ตำนานอันลึกลับของเมืองลับแล ดินแดนแห่งกลางสาดหวานหอม และบ้านเกิดของพระยาพิชัยดาบหัก ขุนศึกคู่บารมีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อุดรดิตถ์เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยมีการค้นพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสมัยอยุธยาและสมัยธนบุรีนั้น อุดรดิตถ์มีเมืองสำคัญคือเมืองพิชัยและเมืองสว่างบุรีซึ่งเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (ซึ่งทั้งสองเมืองนั้นเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย) เดิมทีตัวเมืองอุดรดิตถ์ในปัจจุบันนี้เป็นเพียงตำบลชื่อ "บางโพธิ์ทำอิฐ" ขึ้นกับเมืองพิชัย แต่เพราะบางโพธิ์ทำอิฐซึ่งอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำน่านมีความเจริญรวดเร็ว เพราะเป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้าสำคัญในหัวเมืองฝ่ายเหนือ ดังนั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะตำบลบางโพธิ์ทำอิฐขึ้นเป็นเมือง "อุดรดิตถ์" ซึ่งมีความหมายว่า ท่าน้ำแห่งทิศเหนือของสยามประเทศ แต่ยังคงขึ้นกับเมืองพิชัยอยู่ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 เมืองอุดรดิตถ์มีความเจริญขึ้นมากกว่าเมืองพิชัย เมืองอุดรดิตถ์จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัด และเมืองพิชัยเลื่อนลงไปเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นกับจังหวัดอุดรดิตถ์จนทุกวันนี้

จังหวัดอุดรดิตถ์ตั้งอยู่ทางใต้สุดของภาคเหนือ โดยสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงสลับซับซ้อน ซึ่งจะอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด เนื่องจากทำเลที่ตั้งดังกล่าวจึงทำให้จังหวัดอุดรดิตถ์มีอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน มีอากาศฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝน และมีช่วงฤดูแล้งค่อนข้างชัดเจนตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤษภาคม เดือนที่ร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน จังหวัดอุดรดิตถ์

ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลอันดามัน ทำให้จังหวัดอุตรดิตถ์มีช่วงฤดูฝนกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนกันยายน โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด

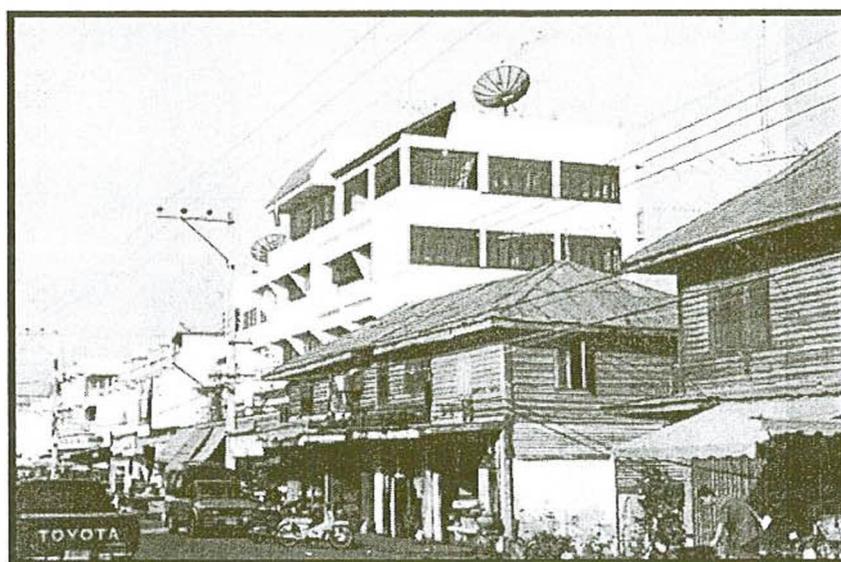
ประชากรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 99.66 นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท โดยประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยใช้พื้นที่ในการทำเกษตรประมาณร้อยละ 26.70 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังประกอบอาชีพทางด้านปศุสัตว์ รวมทั้งมีการทำพืชไร่ปลูกผลไม้นานาชนิด โดยผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุตรดิตถ์คือกลางสาด

ส่วนการเดินทางมายังจังหวัดอุตรดิตถ์สามารถใช้เส้นทางได้หลายเส้นทาง ทั้งทางรถไฟ ทางรถโดยสารประจำทาง และทางรถยนต์ส่วนบุคคล สำหรับการเดินทางโดยเครื่องบิน จังหวัดอุตรดิตถ์เคยมีสนามบิน 1 แห่ง สำหรับการเดินทางพาณิชย์ แต่ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากไม่คุ้มทุน

สถานที่สำคัญภายในจังหวัดนั้น มีทั้งแหล่งโบราณสถาน เช่น วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ซากเมืองโบราณสมัยอาณาจักรสุโขทัย แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน วนอุทยานต้นสักใหญ่ และแหล่งท่องเที่ยวอีกมากมาย ทั้งน้ำตก เขื่อนสิริกิติ์ วัด พระพุทธรูปสำคัญของจังหวัด เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุตรดิตถ์, 2554)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ตลาดย่านคลองโพธิ์ เดิมตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์(ปัจจุบันเป็นตำบล ท่าอิฐ) ในอดีตคลองโพธิ์เป็นป่ากร้าง มีคนอาศัยอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นคนจีน เพราะนิยมทำการเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และใช้น้ำในลำคลองเพื่อประกอบการอาชีพ ต่อมาคลองได้ขยายกว้างขึ้นและไหลลงไปสู่มแม่น้ำน่าน เวลาผ่านไปหมู่บ้านริมคลองโพธิ์เริ่มเจริญขึ้นตามลำดับ มีดีกรามบ้านช่อง มีวัด มีตลาด มีโรงหนัง ปัจจุบันตลาดย่านคลองโพธิ์ถูกพัฒนาให้เป็นย่านการค้าใหม่ มีถนนสำคัญผ่านเข้าออก ด้านหน้าเป็นถนนศิลาอาสน์ ด้านหลังตลาดเป็นถนน ๔ ทางจราจร ผ่านสถานีขนส่งจังหวัดอุตรดิตถ์ มีโรงแรมขนาดใหญ่ มีศูนย์การค้า ส่วนอาคารบ้านเรือนเก่าๆ ได้ถูกรื้อถอนทำลายไปเกือบหมดสิ้น ในอดีตเคยขุดพบกลองมโหระทึก บริเวณม่อนวัดเกษมจิตคาราม คาดว่าเป็นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์อีกด้วย ตลาดย่านคลองโพธิ์เป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพที่ 4.2 ภาพชุมชนท่าเสาดั้งเดิมในจังหวัดอุดรดิษฐ์

ชุมชนท่าเสา ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุดรดิษฐ์ มีย่านบ้านเรือนเก่าของประชาชนตลอดแนวถนนสำราญริ่น ซึ่งด้านหนึ่งเลียบบแม่น้ำน่าน ด้านหนึ่งเลียบบทางรถไฟ เส้นทางเหมาะแก่การปั่นจักรยานในช่วงเช้าตรู่หรือเย็น, "ท่าเสา" เป็นหนึ่งใน 3 ท่าที่เป็นต้นกำเนิดท่าเรือเหมือนกับ "ท่าโพ" "ท่าอิฐ" ทั้ง 3 ท่าเป็นท่าเรือที่กำเนิดเมืองอุดรดิษฐ์ ซึ่งหมายถึง "เมืองท่าเหนือ" ท่าทั้ง 3 เป็นท่าเรือมาแต่สมัยโบราณ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 1400 ซึ่งขณะนั้นขอมได้ปกครองแผ่นดินในแถบนี้ และได้ใช้ทั้ง 3 ท่าเป็นที่ขนถ่ายสินค้าติดต่อกันตลอดมา "ท่าเสา" เมื่อครั้งก่อนปี พ.ศ.2430 เป็นป่าดงแต่คำเหนือเรียนว่าท่าเสามีความหมายเป็นที่พัก คือคำว่า เสา - เสา หมายถึงให้หยุดพัก นั้นเอง และได้เปลี่ยนมาเป็นท่าเสาในปัจจุบัน สถานที่ที่น่าสนใจอาทิเช่น สะพานข้ามแม่น้ำน่านซึ่งเป็นจุดที่มีบรรยากาศดี, วัดแนวศิริ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2481 หรือ 60 กว่าปีที่แล้ว โดยพระอาจารย์สอนซึ่งเป็นพระชุกงค์มาจากลับแล ร่วมกับผู้ใหญ่แพง ยอดลา ผู้ใหญ่บ้านในเวลานั้น และชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา แต่เดิมวัดแนวศิริตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ต.ท่าเสา ปัจจุบัน ตั้งอยู่เลขที่ 61 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์

วัดอรัญญิการาม ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2465 หรือประมาณ 80 ปีที่แล้ว โดยครุคร้าม วิเศษสุข และนายวัน พึ่งอรัญ ร่วมกับชาวบ้าน หมู่ที่ 4 ต.ท่าเสา ปัจจุบันวัดอรัญญิการามนอกจากเป็นแหล่งรวมจิตใจของชาวบ้านแล้วยังเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดอรัญญิการาม, ศูนย์ส่งเสริมอาชีพสตรี ต.ท่าเสา

วัดนาปรังก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2517 โดยนายเจ็ก จินดาเลิศ ร่วมกับชาวบ้าน เดิมชื่อวัด ม่อนถ้ำชัยมงคล เนื่องจากบริเวณวัดมีถ้ำลึกประมาณ 2 เมตร และประชาชนได้ก่อสร้างเจ้าแม่กวนอิมไว้ที่ข้างถ้ำเพื่อเป็นที่สักการะบูชาของคนในพื้นที่ ตั้งอยู่เลขที่ 50 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

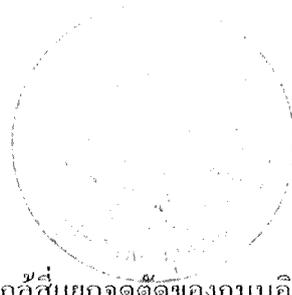
วัดคอยท่าเสา ในอดีตเป็นสำนักสงฆ์ คาดว่าเริ่มก่อตั้งสมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้เปลี่ยนเป็นวัดในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากตั้งอยู่บนเนินเตี้ย ๆ จึงเรียกกันว่าวัดคอยท่าเสา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ เลขที่ 98 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ประดิษฐานอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติในความกล้าหาญ รักชาติและเสียสละ เมื่อครั้งพระยาพิชัยครองเมืองพิชัยในสมัยธนบุรี ท่านได้สร้างเกียรติประวัติไว้โดยเฉพาอย่างยิ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2316 พม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัย ได้ยกทัพไปสกัดทัพพม่าจนแตกพ่ายกลับไป

ภาพที่ 4.3 อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

หลวงพ่อเพชรวัดท่าถนน วัดท่าถนนเดิมชื่อ วัดวังเดาหม้อ ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำน่าน ถนนเกษมราษฎร์ ตำบลท่าอิฐ เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สมัยเชียงแสน นั่งขัดสมาธิเพชร ตามประวัติกล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2436 ขณะหลวงพ่อด้วงเจ้าอาวาสวัดหมอนไม้ เดินทางกลับจากรับนิมนต์ที่วัดสว่างอารมณ์ ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล เมื่อผ่านวัดสะแกที่เป็นวัดร้าง ได้พบเนินดินเป็นจอมปลวกขนาดใหญ่มีเศษมาลาพระพุทธรูปโผล่ขึ้นมา เมื่อขุดคุ้ยพบว่า เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ลักษณะงดงามมาก ในปางขัดสมาธิเพชรจึงเรียกว่าหลวงพ่อเพชร

วัดธรรมาริโปโดย ตั้งอยู่ในตัวเมืองใกล้สี่แยกจุดตัดของถนนอินใจมีกับถนนสำราญรินทร์ เดิมชื่อวัดต้นมะขาม ภายในวัดเป็นที่เก็บงานประติมากรรมของวิหารหลังใหญ่ และเก่าแก่มาของวัดพระฝาง บานประตูทำจากไม้ปรูขนาดกว้าง 2.2 เมตร สูง 5.3 เมตร และหนา 16 เซนติเมตร แกะสลักในสมัยอยุธยาเป็นลายกนกก้านขด มีลายพุ่มทรงข้าววิณฑ์ 7 พุ่ม ระหว่างพุ่มมีกนกใบเทศขนานบสองด้าน กล่าวกันว่าเป็นบานประตูไม้แกะสลักที่มีความงามเป็นที่สองรองลงมาจากประตูวิหารวัดสุทัศน์ที่กรุงเทพฯ

วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่ที่ถนนสำราญรินทร์ ตำบลท่าเสา อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟท่าเสา วัดนี้มีวิหารเก่าแก่ซึ่งมีบานประตูไม้แกะสลัก 2 บาน ตลอดจนลายไม้ที่วิหารด้านหน้า และมีหอไตรโบราณที่มีรูปแบบสัณสวยงาม ซึ่งใช้เป็นที่เก็บพระไตรปิฎก

วัดพระฝาง วัดนี้มีชื่อเต็มว่า วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถเคยเป็นวัดที่จำพรรษาของ เจ้าพระฝาง โปสธ วิหารและพระธาตุเจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย สำหรับบานประตูแกะสลักของพระวิหารเก็บรักษาไว้ที่วัดธรรมาริโปโดย และมีพระมหาสุอุป พุทธศาสนสถานที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดอุตรดิตถ์

วัดกลาง วัดกลางเป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีพระอุโบสถที่มีลวดลายรูปปั้นสวยงาม ภายในอุโบสถมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองมีพุทธลักษณะงดงาม

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ริมแม่น้ำน่าน สร้างขึ้นตรงจุดที่เป็นพระราชอนุสรณ์ถึงสิ้นเกล้ารัชกาลที่ 5 เมื่อเสด็จถึงเมืองอุตรดิตถ์ เรือพระที่นั่ง ได้เทียบท่าหน้าวัดวังเตาหม้อ และได้เสด็จขึ้นฝั่ง ณ บริเวณที่ตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้ ทางกรมได้สร้างศาลาไว้หลังหนึ่ง ปัจจุบันลานดังกล่าวเป็นที่ประชาชนในเขตตัวเมืองนิยมใช้เป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย ซึ่งตรงบริเวณดังกล่าวนี้กำลังได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น หากการก่อสร้างแล้วก็จะเป็สถานที่พักผ่อน น่าท่องเที่ยวและน่าสนใจมากจุดหนึ่ง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในตัวเมือง สามารถใช้เวลาในช่วงเย็นได้เป็นอย่างดี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
 ประติมากรรมแม่ข่ายเมืองลับแล บริเวณประตูเมืองลับแล (ใหม่) แสดงถึงตำนานเล่าขาน
 ของเมืองลับแลอันเป็นที่เลื่องลือมาช้านาน

ภาพที่ 4.4 ประตูเมืองลับแล

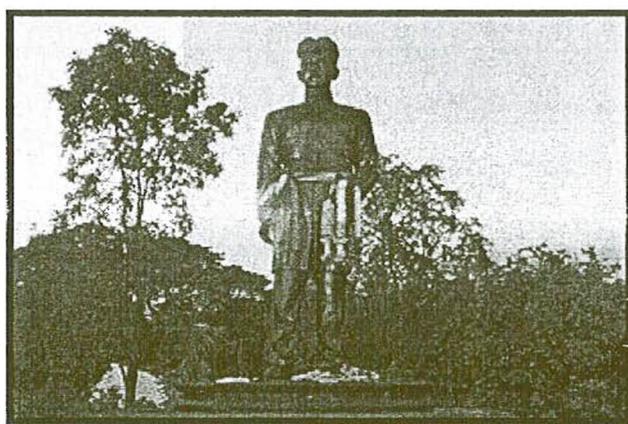
วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงหมายเลข 102 ระยะทาง 3 กิโลเมตร จะมองเห็นวัดอยู่ทางด้านซ้าย การเดินทางสะดวกปลอดภัย วัดตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน ลักษณะเด่นมีพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ซึ่งมีความเก่าแก่ เป็นที่เคารพสักการะนับถือ เพราะเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยม 3 ชั้น ฐานล่างมีเจดีย์ทิศ 4 มุม ฐานชั้นที่ 3 มีคูหาซุ้มพระ 4 ด้าน สันนิษฐานว่ารูปแบบที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เกิดจากการบูรณะในภายหลัง ภายในวิหารของวัดมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวพุทธประวัติตอนมารผจญ อยู่ที่ผนังด้านบนตอนล่างเป็นภาพเรื่องสังข์ทองซึ่งมีการลบเลือนไปมากแล้ว วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งนี้แต่เดิม เรียกว่า วัดมหาธาตุ มีผู้เล่าสืบต่อกันมาว่าที่แห่งนี้มีทรัพย์สินค้าค่าของคน โบราณฝังเอาไว้มากมาย แต่ใครจะเอาไปครอบครองไม่ได้ ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระธาตุจะบันดาลให้ผู้มีเจตนาที่จะมาขโมยมีอันเป็นไปในทางร้ายเสมอ รูปแบบขององค์พระธาตุแต่ดั้งเดิมมียอดสูงสวยงามมาก แต่ได้หักลงคราวเกิดแผ่นดินไหวใหญ่เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2451 ต่อมาหลวงพ่อกแก้วได้ร่วมกับชาวบ้านซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ ส่วนทางด้านเหนือของวัดมีสระสี่เหลี่ยม 2 สระ เล่ากันว่าในสระนั้นมีถ้ำอยู่สระละถ้ำ โดยสระทางด้านตะวันตกจะกว้างและลึกมาก มีความยาวไปทะลุออกเมืองระแหง (ตาก) ซึ่งถ้ำนี้เจ้าเมืองสมัยนั้นสร้างขึ้นเป็นทางหลบทางหนี แต่ปัจจุบันทั้งสระและถ้ำดังกล่าวตื้นเขินจนดูไม่ออกว่าเป็นสระและส่วนวิหารของวัดนั้นเป็นสถาปัตยกรรมอยุธยาที่มีเค้าโครงแบบสุโขทัยพอให้สังเกตอยู่ด้วย

วัดพระแท่นศิลาอาสน์

ตั้งอยู่บนเนินเขาเต่า ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ติดกับวัดพระยืนพุทธบาทยุคล ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ซึ่งอยู่บนเนินเขาสูงเดียวกันแต่คนละยอด วัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นวัดโบราณ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดสร้าง และสร้างแต่เมื่อใด ในศิลาจารึกครั้งกรุงสุโขทัยไม่ได้มีข้อความกล่าวถึงพระแท่นศิลาอาสน์ เพิ่งมีปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดาร ในรัชสมัยพระเจ้าบรมโกศ พระองค์ได้เสด็จนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ เมื่อปี พ.ศ. 2283 ได้แสดงว่าพระแท่นศิลาอาสน์ได้มีมาก่อนหน้านี้แล้ว จนเป็นที่เคารพสักการะของคนทั่วไปอย่างกว้างขวาง จนพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาเสด็จไปนมัสการ เป็นพุทธเจดีย์ เช่นเดียวกับพระแท่นดงรัง เป็นที่เชื่อกันมาแต่โบราณว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งห้าพระองค์ในภัทรกัปนี้ ได้เสด็จและจะได้เสด็จมาประทับนั่งบนพระแท่นแห่งนี้ เพื่อเจริญภาวนา และได้ประทับยับยั้งในเวลาทีตรัสรู้แล้ว เพื่อโปรดสัตว์ ซึ่งแสดงว่าพระแท่นศิลาอาสน์นี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างต่อเนื่อง ในพระพุทธศาสนามายาวนาน ตัวพระแท่นเป็นศิลาแลง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 8 ฟุต ยาวประมาณ 10 ฟุต สูง 3 ฟุต ที่ฐานพระแท่นประดับด้วยลายกลีบบัวโดยรอบ มีพระมณฑปครอบ อยู่ภายในพระวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์

อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าอำมฤต อยู่หมู่ 7 บ้านท้องลับแล ตำบลฝายหลวง อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 12 กิโลเมตร จากอำเภอลับแล ใช้ทางหลวงหมายเลข 1043 เป็นอนุสาวรีย์ของปฐมกษัตริย์ผู้ครองเมืองลับแล

อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ อยู่ตรงสี่แยกตลาดลับแล เดิมชื่อ ทองอิน เป็นนายอากรสุรา เชื้อสายจีนแต่ด้วยความรักในท้องถิ่นจึงพัฒนาเมืองลับแลมาโดยตลอด เป็นผู้นำชุมชนที่ชาวลับแลให้ความนับถือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนพิศาลเงินะกิจ และเลื่อนเป็นพระศรีพนมมาศ ในปี พ.ศ. 2451

ภาพที่ 4.5 อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ

วัดพระยืนพุทธบาทยุคล ภายในมีมณฑปเป็นศิลปะแบบเขียงแสน พระพุทธรูปหล่อด้วยสัมฤทธิ์ปางมารวิชัย ศิลปะสุโขทัยเรียกกันว่า หลวงพ่อพุทธรังสี

วัดเจดีย์ศรีวิหาร อยู่ที่หมู่ 1 บ้านวัดป่า ตำบลฝายหลวง ห่างจากตัวจังหวัด 10 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 1040-1043 เป็นบรมธาตุเจดีย์ทรงลังกา บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า พระประธานเป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยอันงดงาม บานประตู และหน้าต่างเป็นไม้แกะสลัก

ลายไม้ก้านขดแกะสลักโบราณสมัยอยุธยา วัดคอนสัค ตั้งอยู่ที่ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ภายในวัดมีงานสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมไม้แกะสลักฝีมือช่างโบราณที่น่าชมยิ่ง คือ วิหารเก่าที่สร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศักราช 2274 ซึ่งเป็นปีที่สร้างวัด ตรงกับสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศของกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าคงสร้างหรือซ่อมแซม (เพราะวัดอาจมีมาก่อนหน้านี้อแล้ว ต้องสันนิษฐานต่อไปในประเด็นนี้ไป) เมื่อคราวเสด็จมาสมโภชน์พระแท่นศิลาอาสน์ วิหารเก๋าดังกล่าวมีรูปลักษณะสันฐานคล้ายเรือสำเภามีจุดเด่นที่บานประตู ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง แกะสลักด้วยไม้ปฐุ เป็นลายกนกขดไขว้ ประกอบด้วยรูปหงส์ เทพนมและยักษ์ ทวยเจิงชายทั้งสองด้านสลักเป็นรูปนาค เป็นสถาปัตยกรรมแบบเขียงแสนปูนสุโขทัยเสาแปดเหลี่ยมหัวเสาเป็นบัวโลกสี่ซ้อ้น รูปทรงของพระวิหารยังเป็นแบบดั้งเดิมครั้งสมัยอยุธยาตอนปลาย การเดินทางไปเยี่ยมชมวัดคอนสัคจากตัวเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๒ และ ๑๐๔๑ ประมาณ ๓ กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๑๐๔๓ ไปประมาณ ๑ กิโลเมตร จะพบป้ายบอกเส้นทางไป โรงเรียนวัดคอนสัคด้านซ้ายมือเลี้ยวซ้ายเข้าไปตามถนนลาดยางอีก ๕๐๐ เมตร ถึงวัดคอนสัค

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก อยู่บ้านห้วยคา ตำบลในเมือง ปัจจุบันได้พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติของเมืองพิชัยเมื่อครั้งอดีตกาล มีการจำลองวิถีชีวิตชาวเมืองพิชัยไว้ในพิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหักอีกแห่งหนึ่งประดิษฐานไว้ ณ ที่แห่งนี้ด้วย

ภาพที่ 4.6 บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

จุดดูนกตามธรรมชาติเขาเหล็ก เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนเขานกเหล็ก อุดมไปด้วยต้นไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งมีความสงบเป็นที่อยู่ของสัตว์ เช่น นกพริบ นกกระรอกขาว จำนวนหมื่น ๆ ตัวอาศัยอยู่ สถานที่ตั้งสวนนกธรรมชาติป่าชุมชนเขาเหล็ก

สวนสาธารณะบึงทับกระดาน ริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1204 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง มีศาลาพักผ่อน ศาลากลางน้ำ สวนสุขภาพ และเป็นสวนหย่อม ซึ่งจะปล่อยให้จับปลาในช่องเดือนเมษายนของทุกปี เป็นการหารายได้ให้กับหมู่บ้านและยังเป็นแหล่งอาหารให้กับคนในตำบลวังแดงด้วย สวนสาธารณะบึงทับกระดาน แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งอนุรักษ์สัตว์ปีกแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติที่สวยงาม มีศาลาพักผ่อนสวนแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ มีปลาหลากหลายชนิด มีสนามเด็กเล่น ร้านค้าบริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อนั่งชมบริเวณโดยรอบบึงอย่างสะดวกสบาย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี

บ่อเหล็กน้ำพี้ อยู่ที่ตำบลนี้ เป็นบ่อเหล็กกล้า และที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนมี 2 บ่อ คือ “บ่อพระแสง” และ “บ่อพระขรรค์” โดยบ่อพระแสงจะเป็นบ่อที่มีเนื้อเหล็กดีกว่าบ่ออื่น ซึ่งจะสงวนไว้สำหรับพระมหากษัตริย์เท่านั้น ในบริเวณนี้ มีศาลเจ้าพ่อเหล็กนี้และอาคารพิพิธภัณฑ์ โดยจำลองการนำเหล็กน้ำพี้มาทำเป็นศาสตราวุธในแต่ละขั้นตอน

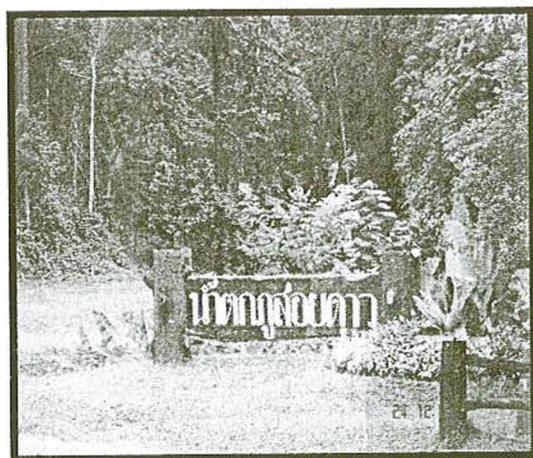
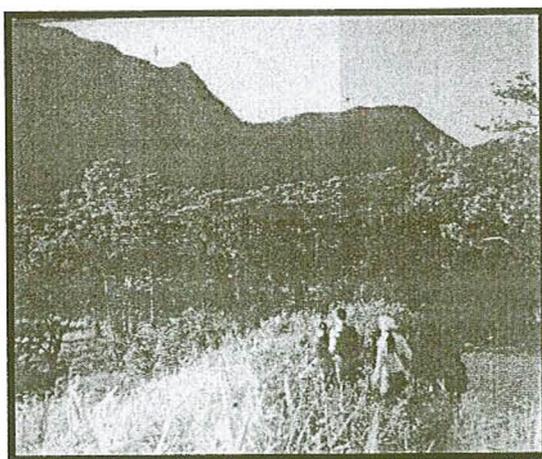
ภาพที่ 4.7 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านบ่อเหล็กน้ำพี้

ถ้ำดิน ตั้งอยู่ที่เทือกเขาผาดัง บริเวณหมู่ที่ 11 (บ้านถ้ำดิน) ตำบลบ่อทอง ซึ่งเทือกเขาดังกล่าวนี้มีถ้ำเล็กถ้ำน้อย ประมาณ 20 ถ้ำ อาทิ ถ้ำพระ ถ้ำห้องแถว ถ้ำค้างคาว ถ้ำประทุน เป็นต้น สภาพภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย เป็นรูปร่างต่าง ๆ สวยงามมาก จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามของคนรักธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งของอำเภอทองแสนขัน

ถ้ำจันทร์ ตั้งอยู่บริเวณเขาจันทร์ บ้านน้ำหมีใหม่เจริญ หมู่ที่ 11 ตำบลฝักขวง บริเวณทางขึ้นถ้ำมีพืชพันธุ์ไม้นานาชนิดขึ้นอยู่ตามลำธาร ภายในถ้ำมีพื้นที่กว้างขวาง อากาศเย็นสบาย มีหินงอก หินย้อยเป็นรูปร่างต่าง ๆ โดยเฉพาะผนังถ้ำบางแห่งเมื่อมีแสงตกกระทบถึงจะมีลักษณะเป็นประกายแวววาว คุณค่าแสงจันทร์กระทบเหนือน้ำต้องลมสวยงามมาก นอกจากตัวถ้ำจันทร์แล้ว บริเวณใกล้เคียงกันยังมีถ้ำอีกหลายแห่ง เช่น ถ้ำวัวแดง ถ้ำเสือ ถ้ำค้างคาว ถ้ำธารสวรรค์และถ้ำเจดีย์ โดยเฉพาะถ้ำเจดีย์ซึ่งสามารถไต่ขึ้นไปบนยอดเขาที่มีลักษณะคล้ายยอดเจดีย์ เพื่อชมวิวทิวทัศน์รอบๆ ได้ด้วยทางขึ้นถ้ำจันทร์ แยกจากถนนสายป่าขนุน - วังผาชัน เข้าหมู่บ้านน้ำหมีใหม่เจริญ หมู่ที่ 11 ตำบลฝักขวง ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นทางลูกรัง (ห่างจากบ่อเหล็กน้ำพี้ประมาณ 15 กิโลเมตร)

วนอุทยานสักใหญ่ อยู่ที่บ้านปางเกลือ ตำบลน้ำไคร้ ประกอบด้วยไม้เบญจพรรณและที่สำคัญ วนอุทยานแห่งนี้มีต้นสักใหญ่ที่สุดในโลก อายุราว 1,500 ปี ลำต้นทั่วไปยังคงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์

อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำปาด ท้องที่ตำบลม่วงเจ็ดต้น ตำบลนาขุม ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก อำเภอห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ที่มีสภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ปกคลุมไปด้วยป่าธรรมชาติที่สวยงาม เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ยอดสูงสุดของภูสอยดาวสูงจากระดับน้ำทะเล 2,102 เมตร ซึ่งสูงเป็นอันดับ 4 ของประเทศไทย อุทยานแห่งนี้มีจุดเด่นที่น่าสนใจและเป็นที่ยังดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ น้ำตกภูสอยดาว เป็นน้ำตก 5 ชั้น และการผจญภัยขึ้นสู่ลานสนสามใบอันสวยงาม มีเนื้อที่กว้างประมาณ 1,000 ไร่ มีความสวยงามมาก มีถนนลาดยางเข้าถึงพื้นที่ทำให้สะดวกสบายในการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาวมีเนื้อที่ 125,110 ไร่ หรือ 200.18 ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 4.8 อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว และน้ำตกภูสอยดาว

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี

ภู่งาม ตั้งอยู่บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงเจ็ดต้น เป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาหลวงพระบาง สูงประมาณ 1,300 เมตร กั้นเขตแดนระหว่าง ไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ห่างจากหมู่บ้านระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร เมื่อขึ้นถึงยอดเขาจะเห็นเป็นลานกว้างที่สวยงาม มีกล้วยไม้หลายชนิดและดอกไม้ป่าที่หาดูได้ยาก แต่การเดินทางไปค่อนข้างลำบาก เนื่องจากต้องเดินด้วยเท้าขึ้นไปเท่านั้น

ต้นมะม่วง 500 ปี ตั้งอยู่บ้านโคกเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านโคกห่างจากที่ว่าการอำเภอไปประมาณ 150 เมตร อยู่ในบริเวณวัดโคกเหนือ ต้นมะม่วง 500 ปี เป็นต้นมะม่วงป่า โดยสำรวจวัดได้จากลำต้นโดยรอบประมาณ 8 เมตร สูงจากโคนต้นถึงปลายยอดประมาณ 25 เมตร เป็นต้นมะม่วงที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดของอำเภอ

หมู่บ้านทอผ้ามัดหมี่ ตั้งอยู่บ้านนาขุม หมู่ที่ 1 ตำบลนาขุม เป็นหมู่บ้านที่มีการทอผ้ามัดหมี่มายาวนาน และมากที่สุดของอำเภอบ้านโคก สามารถเดินทางไปเยี่ยมชมได้ที่ศูนย์สาธิตกลุ่มแม่บ้านนาขุม โดยจะเห็นวิธีการทอผ้ามัดหมี่ การทอผ้าพื้นเมืองและการทอผ้าขาวม้า พร้อมทั้งสามารถเลือกซื้อได้ในราคาถูก

ช่องทางภูถู่ ตั้งหมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น บริเวณชายแดนระหว่างไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ห่างจากแยกทางหลวงสายบ้านม่วงเจ็ดต้นบ้านห้วยมุ่น ประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นจุดผ่อนปรนค้าขายชายแดนระหว่างราษฎรทั้งสองประเทศส่วนใหญ่จะมีสินค้าอุปโภคและบริโภคจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ สุรา ไวน์ บุหรี่ ผ้า รองเท้า เป็นต้น โดยจะเปิดให้มีการค้าขายกันในทุกวันเสาร์ของสัปดาห์

ช่องทางหมาหลง ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อเบี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเบี้ยบริเวณชายแดนระหว่างไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านโคก ประมาณ 52 กิโลเมตร เป็นด่านประเพณีค้าขายระหว่างราษฎรทั้งสองประเทศ ส่วนใหญ่จะมีสินค้าอุปโภคและบริโภคและพืชไร่ โดยจะเปิดให้มีการค้าขายกันในทุกวันพระ

ช่องทางห้วยตาง ตั้งอยู่บ้านโคกโน หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคกบริเวณชายแดนระหว่างไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านโคก ประมาณ 13 กิโลเมตร เป็นจุดผ่อนปรนค้าขายชายแดนระหว่างราษฎรทั้งสองประเทศ มีการซื้อขายพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง เป็นต้น โดยมีพ่อค้าจากไทยเข้าไปรับซื้อโดยจะเปิดให้มีการค้าขายกันในทุกวันอังคารของสัปดาห์

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอำเภออำเภอปากท่า จังหวัดอุดรดิษฐ์
น้ำตกภูเวียง อยู่ห่างจากบ้านไร่ดินตลกประมาณ 1.5 กิโลเมตร เป็นน้ำตกจากภูเขาสูง
ประมาณ 5 เมตร ไหลลงสู่ลำห้วยใส การเดินทางห่างจากอำเภอปากท่าประมาณ 9 กิโลเมตร เป็น
ถนนลูกรัง 3 กิโลเมตร อีก 6 กิโลเมตร ต้องเดินเท้าและตามลำห้วยจนถึงน้ำตก

น้ำตกห้วยเห็บ ตั้งอยู่บ้านปากท่า ห่างจากอำเภอปากท่า ประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นน้ำตก
ไหลลงสู่ลำห้วยในฤดูแล้งมีน้ำน้อย

อุทยานหอยล้านปี ตั้งอยู่ตำบลนาไร่เดียว เป็นซากฟอสซิลหอย อยู่บนหินกระจายตามริมลำ
ธารขนาดเล็ก นักวิทยาศาสตร์ได้เคยนำไปพิสูจน์ และพบว่ามียุคประมาณ 1,500 ล้านปี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอำเภออำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิษฐ์
เขื่อนสิริกิติ์ ตั้งอยู่ที่บ้านผาซ่อม ตำบลผาเลือด สร้างปิดกั้นลำน้ำน่าน เก็บน้ำได้สูงสุด
ประมาณ 15,000 ล้านลูกบาศก์เมตร มีทิวทัศน์ที่สวยงาม อากาศเย็นสบาย ในอ่างเก็บน้ำมีการเดินป่า
เชิงอนุรักษ์บริเวณเขื่อนสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

บ้านท่าเรือจากสามแยกอำเภอท่าปลา แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1163 (รพช.)
ประมาณ 6 กิโลเมตร แล้วแยกขวาใช้เส้นทางหมายเลข 1341 (รพช.) อีก 4 กิโลเมตรจะมีทางแยกไป
เขื่อนดินตรงไปจะเป็นบ้านท่าเรือ ชุมชนริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ มีที่จอดรถ ร้านขายของที่ระลึก
ของฝากจำพวกปลาแห้ง ปลากรอบ มีแพบริการอาหารที่ทำจากปลาหลากหลายชนิด เรือเครื่อง และ
แพบริการล่องชมเกาะแก่งในทะเลสาบแบบไปกลับและนอนค้างแรมตามเกาะใหญ่น้อย เป็นที่ผูก
แพของชาวบ้านที่เลี้ยงปลาในกระชังและยึดอาชีพหาปลา นอกจากบรรยากาศเย็นสบายและมุมมอง
ที่เปิดโล่งยังสามารถชมวิถีชีวิตชาวแพอันแสนเรียบง่าย เช่น แพตปลาตะโกกและแพยกยอปลาชิว
แก้ว ได้อย่างเพลิดเพลิน

เขื่อนดินช่องเขาขาด อยู่ห่างจากตัวอำเภอท่าปลาประมาณ 4 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันตก
เฉียงเหนือของเขื่อนสิริกิติ์ราว 20 กิโลเมตร เขื่อนดินนี้สร้างขึ้นเพื่อปิดช่องเขาขาด เพื่อป้องกันมิให้
น้ำในอ่างเก็บน้ำล้นออกไปทางช่องเขาเหล่านั้น บนสันเขื่อนมีทางสำหรับรถยนต์แล่นได้ มีท่าเรือ
สำหรับส่งปลา และเรือบริการนำเที่ยวในอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีธรรมชาติงดงามอยู่หลายแห่ง ภายในอ่าง
เก็บน้ำมีเรือนแพสำหรับพักผ่อนหรือพักผ่อนได้ นอกจากนี้ยังมีศาลาชมวิวบริเวณสันเขื่อนและมี
ร้านค้าขายอาหารบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมทิวทัศน์จุดนี้อีกด้วย

ดอยพระธาตุ (เจดีย์กลางน้ำ) อยู่ในหมู่บ้านท่าปลา ตำบลท่าปลา เนื้อเขื่อนสิริกิติ์ประมาณ 6 กิโลเมตร เมื่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ พื้นที่หมู่บ้านท่าปลาก็จมอยู่ใต้อ่างเก็บน้ำของเขื่อน ส่วนเจดีย์นี้อยู่บนยอดดอย บริเวณพื้นที่รอบๆ จึงเป็นเสมือนเกาะกลางน้ำ เจดีย์บนดอยพระธาตุนี้มีความเก่าแก่ประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว องค์เจดีย์เป็นศิลปพม่า สีทองงามสง่า รอบเจดีย์มีพระพุทธรูปหินทรายแกะสลักสีขาวอยู่โดยรอบ มีระเบียงรอบเจดีย์ที่สามารถมองทิวทัศน์อันกว้างไกลของอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนสิริกิติ์อย่างสวยงาม

นางพญา นางพญาเป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอ ท่าปลา อยู่ห่างจากที่ตั้งอำเภอประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านเดิมของประชาชนก่อนสร้างเขื่อนสิริกิติ์ที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนเหนือเขื่อนสิริกิติ์ การเดินทางโดยทางเรือหรือใช้เส้นทางสายท่าปลานางพญา สองข้างทางสู่นางพญามีทิวเขาดูดีต่อกันหลายลูกและในบางช่วงก็ยังสามารถมองเห็นตัวเขื่อนสิริกิติ์ได้อย่างชัดเจน ในเขตท้องที่นางพญานี้มีทิวทัศน์ที่สวยงามในฤดูหนาวหรือยามเช้าตรู่ สามารถชมทัศนียภาพของทะเลหมอกที่กว้างไกลท่ามกลางหุบเขาที่โอบล้อม อย่างใกล้ชิดนอกจากนี้ ในเขตท้องที่นางพญายังมีหมู่บ้านชนบทที่มีความเป็นอยู่ตามอัตภาพ อยู่หลายหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และทำไม้กวาดเป็นอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นอากาศอันบริสุทธิ์ ความมีน้ำใจไมตรี และความสงบในหมู่บ้าน ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทาน โครงการศิลปาชีพแก่ราษฎร จึง เป็นสถานที่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 87 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2541 มีขนาดพื้นที่ประมาณ 999.15 ตารางกิโลเมตร (624,468 ไร่) อยู่ใน อ.เมือง จ.แพร่ และอ.ท่าปลา อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์ เดิมเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ป่าจirim ป่าน้ำปาด ป่าแม่แคม ป่าแม่ก้อน และป่าแม่สาย ก่อนยกฐานะเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม ด้วยสภาพที่มีทั้งผืนป่าสมบูรณ์ และอ่างเก็บน้ำอยู่ในพื้นที่เดียวกันทำให้อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่านมีสถานที่ท่องเที่ยวที่งดงามหลากหลายทั้งน้ำตก ภูเขา ตลอดจนทิวทัศน์เหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์

ภูพญาพ่อ เป็นยอดภูเขาสูงสุดที่แบ่งเขตแดนระหว่าง จ.แพร่ กับ จ.อุตรดิตถ์ มีความสูง 1,350 ม. จากระดับน้ำทะเล อยู่บนเส้นทางสายเชิงทอง-กัวเกียน เป็นจุดชมทิวทัศน์ที่ดีที่สุดสามารถมองเห็นทัศนียภาพได้ไกลถึงอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของศาลพญาพ่อ ที่ชาวบ้านแถบนี้ให้ความเคารพเป็นอย่างมาก จากจุดนี้สามารถเดินทางต่อไปยังที่ทำการอุทยานแห่งชาติ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจากประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน เจ้าของสถานประกอบการ นักวิชาการของรัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลองค์กรเอกชน สื่อมวลชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และเครือข่ายท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ จำนวน 20 ท่าน ได้มุมมองเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ที่น่าสนใจหลายประเด็นด้วยกัน ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในประเด็นดังต่อไปนี้

จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์

ผู้วิจัยขอสรุปจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.9 การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ด้านวัฒนธรรม

จังหวัดอุดรดิตต์มีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านานถึง 3 วัฒนธรรม อันได้แก่ ล้านนา ลาว ไทย และยังเป็นรอยเชื่อมต่อทางภูมิศาสตร์ ซึ่งวัฒนธรรมทั้งดงามเหล่านี้ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดอุดรดิตต์ เช่น ประเพณีค้ำบูชา ประเพณีอักษิบูชา การการแต่งกายแบบล้านนา การบริโภคข้าวแคว หมี่พัน ภาษา เป็นต้น ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“อุดรดิตต์มีวัฒนธรรมถึง 3 วัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น ล้านนา ลาว ไทย มีประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน และยังคงมีให้เห็นกันอยู่ในปัจจุบันทั้งค้ำบูชา อักษิบูชา การกินอาหาร การแต่งกาย ล้วนแล้วแต่เป็นประเพณีวัฒนธรรมทั้งดงามในจังหวัดอุดรดิตต์”

2. ด้านป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดอุดรดิตต์มีทรัพยากรธรรมชาติทั้งดงามจำนวนมาก และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ยังไม่ถูกทำลาย เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่รู้จัก ทั้งอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน ฯลฯ ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดอุดรดิตต์ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ในความเป็นจริงบ้านเรามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จำนวนมากนะ แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จัก แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จึงไม่ถูกทำลาย ถือได้ว่าเป็น Pure Nature อยู่”

นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่านได้กล่าวสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกว่า

“อุทยานแห่งชาติจังหวัดอุดรดิตถ์มีมากนะ แต่หลายคนไม่รู้ว่าเป็นของจังหวัดอุดรดิตถ์ เช่น อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว หลายคนนึกว่าเป็นของจังหวัดพิษณุโลก จริง ๆ แล้วบ้านเรามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อีกหลายแห่งมาก”

3. ด้านประวัติศาสตร์

จุดแข็งอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านได้กล่าวถึง ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ จังหวัดอุดรดิตถ์มีประวัติศาสตร์ที่ประชาชนหลายคนรู้จักกันดี เพราะเรามีพระยาพิชัยดาบหักเป็นวีรบุรุษของประเทศ หรือแม้แต่เมืองลับแล ที่มีประวัติที่ลึกลับ และน่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวหลายท่านอยากมาเยือนจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“ประวัติของจังหวัดอุดรดิตถ์ มักรู้จักกันดีในนามเมืองท่าเหนือ และชื่อของพระยาพิชัยก็ถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทยตอนหนึ่ง หลายคนจึงรู้จักอุดรดิตถ์ในนามของบ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก”

นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่าน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกว่า

“บางคนมาอุดรดิตถ์ แต่ไม่รู้จักอุดรดิตถ์ รู้จักแต่อำเภอลับแล นั่นเป็นเพราะเคยได้ยินประวัติของเมืองลับแล เมืองแม่มา่ย หลายคนอยากมาอุดรดิตถ์เพราะอยากเห็นเมืองลับแลว่าเป็นอย่างไร”

4. เมือง 3 วิถี

จังหวัดอุดรดิตถ์แบ่งออกเป็น 9 อำเภอ ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ก็เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีจุดแข็งค่อนข้างชัดเจน โดยเรียกว่าเมือง 3 วิถี ได้แก่ วิถีจีน วิถีเกษตร และวิถีข้าราชการชั้นสูง ซึ่งเมือง 3 วิถีนี้เป็นจุดแข็งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์มากยิ่งขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“ผมเรียกจุดแข็งนี้ว่าเมือง 3 วิถี ตำบลศรีพนมมาศของเราตอนนี้มีจุดแข็งที่ชัดเจนมากอยากเห็น 3 วิถีต้องมาตำบลเรา มีทั้งวิถีจีน วิถีเกษตร และวิถีข้าราชการชั้นสูงในสมัยโบราณ เราอนุรักษ์ให้เห็นวิถีเรา นักท่องเที่ยวหลายคนชื่นชอบบ้านเราเพราะเรามีวิถีชีวิตที่หลากหลายให้เค้าดู..”

“ตอนนี้ที่อำเภอลับแลมีพิพิธภัณฑ์ที่แสดงวิถีชีวิตของคนเมืองลับแลให้นักท่องเที่ยวสามารถไปชมได้ นอกจากนั้นยังสามารถลงไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตจริง ๆ ของคนเมืองลับแลได้อีกด้วย”

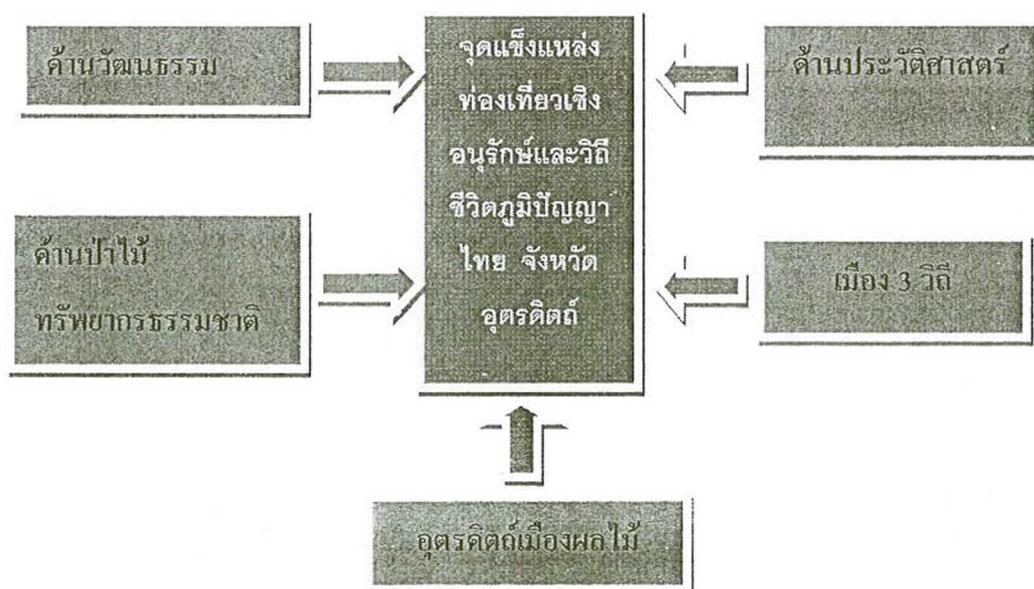
5. อุดรดิตต์เมืองผลไม้

จังหวัดอุดรดิตต์เป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อลือชาเรื่องเมืองแห่งผลไม้ โดยผลไม้ที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดอุดรดิตต์ ได้แก่ ลางสาด ลองกอง ลางกอง ทูเรียนหลงลับแล และหลินลับแล โดยเฉพาะทูเรียนหลงลับแล และหลินลับแล เป็นผลไม้ที่ไม่สามารถหารับประทานที่ไหนได้นักท่องเที่ยวจึงนิยมมาเที่ยวจังหวัดอุดรดิตต์ในฤดูกาลที่ผลไม้ออกผล เพราะนอกจากจะได้มาเที่ยวสวนผลไม้ รับประทานผลไม้สด ๆ แล้ว ยังเห็นวิธีการเก็บผลไม้ข้ามภูเขาตามภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมของชาวบ้านอีกด้วย

“บริษัททัวร์ นิยมพานักท่องเที่ยวมาเยี่ยมสวนผลไม้ของเรา โดยเฉพาะวิธีการเก็บผลไม้แบบข้ามภูเขา และวิธีการขนส่งผลไม้ก็เป็นวิถีชีวิตของชาวสวนที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง..”

“ปกติจะมีนักท่องเที่ยวมากในช่วงที่ทุเรียนหลง หลิน กำลังออก เพราะหลายคนได้ยื่นข้อเสนอมานานแต่ไม่เคยกิน หลายคนอยากมาให้ตื่นจริง ๆ ว่าเป็นยังไง..”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปแบบของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

ภาพที่ 4.10 แสดงจุดแข็งแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์

จากแผนภาพที่ 4.10 สรุปได้ว่าจุดแข็งแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม จังหวัดอุดรดิตถ์มีวัฒนธรรมที่หลากหลายถึง 3 วัฒนธรรม, ด้านประวัติศาสตร์ จังหวัดอุดรดิตถ์มีประวัติศาสตร์ด้านวีรบุรุษของไทยได้แก่พระยาพิชัยดาบหัก อำเภอลับแล เป็นต้น, ด้านป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรดิตถ์มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และมีอุทยานแห่งชาติที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก, ด้านเมือง 3 วิถี จังหวัดอุดรดิตถ์มีวิถีชีวิตของคนถึง 3 วิถี ทั้งวิถีจีน วิถีเกษตร และวิถีข้าราชการชั้นสูง และอุดรดิตถ์เมืองผลไม้ อุดรดิตถ์ มีผลไม้ที่ขึ้นชื่อลือชาและได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ทั้งทุเรียนหลงลับแล หลินลับแล และกลางกอง ซึ่งจังหวัดอื่นไม่มี

จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

ผู้วิจัยขอสรุปจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

1. สื่อสารไม่ชัดเจน

จังหวัดอุดรดิตถ์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่นทุกอำเภอ แต่ช่องทางการสื่อสารไม่ชัดเจน อาทิเช่น ป้ายบอกทาง สัญลักษณ์ของอุดรดิตถ์ที่ยังไม่ชัดเจน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“อุดรดิตถ์มีของดีค่อนข้างเยอะ ผลไม้ก็อร่อย ข้าวพันฝักก็ไม่มีที่อื่นเหมือน แหล่งท่องเที่ยววิวทิวทัศน์ก็มาก แต่ไม่สามารถชูจุดเด่นให้คนอื่นเห็นได้ แม้แต่ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยวก็ยังไม่ชัดเจน ดูอย่างอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว ต้องไปดูที่สนามบินพิษณุโลก บ้านเราไม่เห็นมีเลย..”

2. วัฒนธรรมไม่โดดเด่น

จังหวัดอุดรดิตถ์มีถึง 3 วัฒนธรรม แต่เป็นวัฒนธรรมที่ไม่โดดเด่น ไม่เหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ ที่ชัดเจน ทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จักกับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะประหลาดใจเมื่อมาจังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะไม่คิดว่าจะมีวัฒนธรรมที่หลากหลายเช่นนี้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“ค่อนข้างงมงาย มาอุดรดิตถ์บางอำเภอพูดภาษากลาง บางอำเภอพูดภาษาเหนือ อาหารการกินก็ไม่เหมือนกัน การใช้ชีวิตก็แตกต่างกัน”

3. ไม่ใช่ Destination

ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านให้ความคิดเห็นว่าอุดรดิตถ์ไม่ใช่จุดสิ้นสุดของการเดินทาง ไม่มีอะไรที่จะทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะมาพักค้างคืน ตลอดจนถึงไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวและ

สถานที่ท่องเที่ยวที่โด่งดังและน่าท่องเที่ยว อย่างจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ หรือแม้แต่จังหวัดตากก็ตาม

“ปกตินักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะผ่านบ้านเราซะมากกว่า หรือไม่อย่างนั้นก็มาเที่ยวแบบมาเข้าเย็นกลับ เพราะยังหาจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวบ้านเราไม่เจอ ไม่ต้องคิดอะไรมาก สังเกตดูนักท่องเที่ยวฝรั่งที่มาบ้านเรา แทบจะหาไม่เจอเลยทีเดียว”

4. Brand ไม่เข้มแข็ง

จังหวัดอุดรดีคิดถึงความเป็นเมืองผลไม้ โดยได้จัดทำสัญลักษณ์ของผลไม้ไว้ที่สี่แยกวงสี่สูบ แต่ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวหลายคนที่ผ่านมาผ่านไปผ่านมาก็ยังงงว่าคืออะไรกันแน่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านกล่าวนั้นเป็นเพราะจังหวัดอุดรดีก็ยังไม่สร้าง Brand ของเราให้เป็นที่รู้จักกับประชาชนทั่วไป

“ป้ายจากกรุงเทพฯ ก่อนถึงอุดรดีก็กล่าวถึงคำขวัญจังหวัด พอมาถึงสักระยะก็มีป้ายอุดรดีเมืองแห่งผลไม้ปลอดภัย แล้วไอ้ที่อธิบายถึงของดี ของเด่น แหล่งท่องเที่ยวบ้านเรา บ้านเกิดพระยาพิชัย สักใหญ่ มันอยู่ตรงไหน แรบนด์เรายังหาไม่เจอ ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่เข้มแข็งพอ ใครจะมาเที่ยวบ้านเรา”

5. การบริหารจัดการไม่เป็นระบบ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านเรายังไม่เป็นระบบ ส่วนใหญ่ก็คิดว่าการท่องเที่ยวและกีฬา จะเป็นผู้เข้ามาดูแลทั้งหมด จึงไม่ได้ให้ความสำคัญ จังหวัดเองก็ดูแลเรื่องปากท้องชาวบ้าน ปัญหาการเกษตร ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากนัก สมาคมการท่องเที่ยวที่จัดตั้งกันเป็นกลุ่มก็มี แต่ไม่ค่อยเห็นผลงานที่ออกมาเป็นรูปธรรม และไม่ประสานกันในแต่ละอำเภอ ชาวบ้านในชุมชนแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องเข้ามาจัดการเองซึ่งยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร

“ทางเราก็คิดว่าภาครัฐควรจะลงมาดูแลให้มากกว่านี้ เสนออะไรไปก็ไม่ค่อยได้รับการพิจารณา งบประมาณสนับสนุนไม่มีให้ สมาคมการท่องเที่ยวก็มีแต่ไม่ค่อยประสานงานกัน ส่วนใหญ่ที่เห็นชัดเจนก็มีแต่อำเภอลับแลเท่านั้น”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดี โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปแบบของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

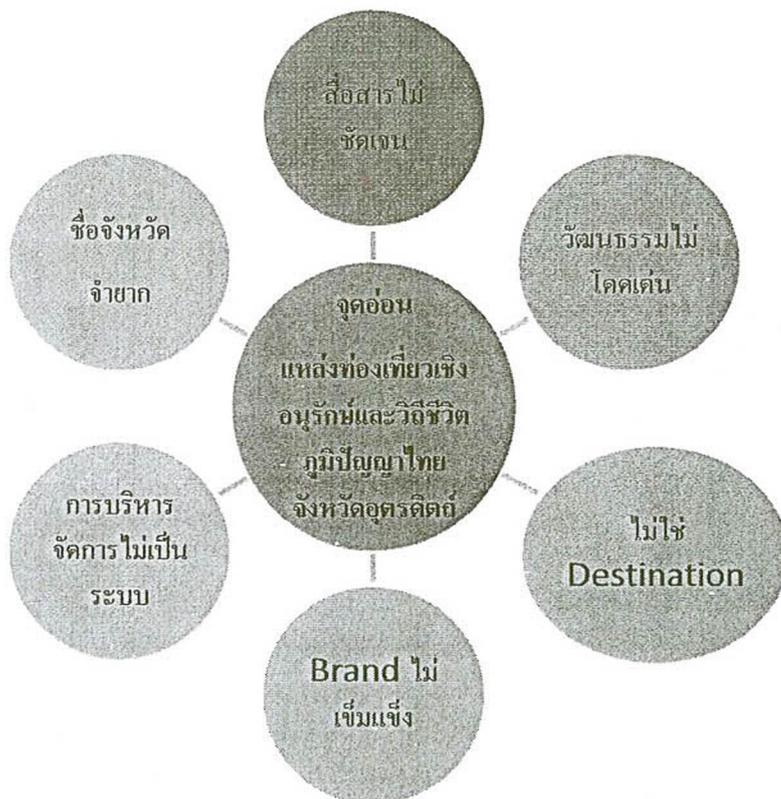
6. ชื่อจังหวัดจำยาก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า ชื่อจังหวัดอุดรดี เป็นชื่อจังหวัดที่เขียนยาก อ่านยากทำให้หลายคนที่ไม่เคยได้ยิน ไม่เคยผ่านมาทางจังหวัดอุดรดี หรือเพิ่งเคยได้ยินชื่อจังหวัดมัก

ไม่ค่อยจดจำ นับได้ว่าเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะทำให้นักท่องเที่ยวไม่สนใจมาเที่ยวจังหวัด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“เวลาใครถามผมว่าอยู่จังหวัดไหน ผมตอบว่าอุดรดิตถ์ บางคนย้อนถามผมว่าอยู่ส่วนไหนของประเทศไทย บางคนยิ่งกว่านั้นถามผมว่า มีจังหวัดนี้ในประเทศไทยด้วยหรือ”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปแบบของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

ภาพที่ 4.11 จุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

จากแผนภาพที่ 4.11 แสดงจุดจุดอ่อนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ การสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ไม่ชัดเจน, วัฒนธรรมที่มีถึง 3 วัฒนธรรมแต่ไม่โดดเด่น, อุดรดิตถ์ไม่ใช่เมืองปลายทางสิ้นสุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว,

แบรนด์ของจังหวัดยังไม่ี้อัตลักษณ์ที่ชัดเจน ไม่แข็งแรง นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จัก, การบริหารจัดการที่ยังไม่เป็นระบบ เครือข่ายท่องเที่ยวไม่ชัดเจน และ ชื่อจังหวัดอุตรดิตถ์ที่จดจำได้ยาก

โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัยขอสรุป โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

1. ท้องถิ่นมีความพร้อม

องค์กรปกครองท้องถิ่นในแต่ละอำเภอของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีความพร้อมทั้งในเรื่องงบประมาณ และบุคลากรที่จะเข้ามาช่วยส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเองให้พัฒนาและทำให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

“ผมกล้าพูดได้เลยว่า ตำบลผมต้องดังในเรื่องการท่องเที่ยว เพราะผมให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ตอนนี้ผมกำลังจะทำพิพิธภัณฑ์ที่รับประกันได้เลยว่าใครเข้าไปต้องรู้เรื่องตำบลผมทั้งหมด รับประกันไม่ผิดหวังแน่นอน”

นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวสนับสนุนในประเด็นนี้อีกว่า

“เทศบาลผมกำลังมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่อยู่ จังหวัดไม่เห็นไม่เป็นไร แต่อำเภอผม นายกให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เรามีนงบประมาณในการวิจัยอยู่ รอแก่นักวิชาการลงมาสำรวจผมจะทำให้เป็นปาย 2 ให้ได้”

2. กระแสการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต

จากสภาพความกดดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ หันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตมากยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวแบบสัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น การพักผ่อน โยมสเดย์ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ชาวบ้านในชุมชนเริ่มหันมารวมกลุ่มกันเพื่อเปิด โยมสเดย์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจังหวัดอุตรดิตถ์ก็เช่นเดียวกัน

“จะเห็นได้ว่าตอนนี้นักท่องเที่ยวสนใจวิถีชีวิตชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ประเพณีค้ำบูชาที่ผ่านมา เรามีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมงานจำนวนมาก ถึงแม้เค้าจะไม่ได้นอนบ้านเราแต่ก็ถือได้ว่าเป็น โอกาสที่ดีที่เราได้เปิดบ้านให้เค้ามาสัมผัส และจะปากต่อปากทำให้คนหันมาสนใจบ้านเรามากยิ่งขึ้น”

3. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมาก จากเดิมที่ชอบเที่ยวภายนอกประเทศ หันมาท่องเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังให้ความสนใจ

กับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ทำให้สินค้า OTOP ในจังหวัดอุดรดิตต์ที่เป็นของดีของจังหวัดได้รับความนิยมและมียอดขายสูงขึ้นตามไปด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“จากสถิติที่ผ่านมาเราจะพบว่านักท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์มีจำนวนเพิ่มขึ้น และมีการท่องเที่ยวแบบแพคเกจ ค้างคืนที่จังหวัดอุดรดิตต์มากขึ้นด้วย โรงแรมในจังหวัดก็มากขึ้น เพื่อรองรับกับนักท่องเที่ยว สินค้า OTOP จังหวัดเราก็ขายได้มากขึ้น ยอดการสั่งซื้อของดีบ้านเรา เช่น รูปหล่อพระยาพิชัย ขนมหิย่นสวย ผลิตภัณฑ์ไม้ทันทัน”

4. การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรดิตต์ให้ความสนใจ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ และเข้าร่วมการประชุมกับจังหวัดเพื่อเสนอนโยบายของสมาคมฯ ตลอดจนทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้กับภาครัฐเมื่อมีโอกาสทุกครั้ง

“เราได้รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นสมาคมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ โดยมีตัวแทนทั้งจากสถานประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม มีการประชุมร่วมกันทั้งในจังหวัดและไปในระดับภาค ระดับประเทศเราก็ไป แม้แต่ในจังหวัดอุดรดิตต์เราก็นำนโยบาย ทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเข้าไปเสนอมาแล้ว ...”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปแบบของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

ภาพที่ 4.12 โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์

จากแผนภาพที่ 4.12 พบว่าโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์เกิดจากองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นชุมชนตนเอง นอกจากนี้เกิดจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์มีเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนสนใจการท่องเที่ยวในประเทศและสนใจสินค้า OTOP ในจังหวัดเพิ่มขึ้น

อุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัยขอสรุปอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

1. เงื่อนไขทางภูมิศาสตร์

อุปสรรคประเด็นแรกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ เงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ อันเนื่องมาจากจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพฯ ถึง 500 กว่ากิโล ไม่มีสนามบิน ทำให้การเดินทางมาเที่ยวค่อนข้างลำบาก ต้องเดินทางด้วยรถยนต์ หรือถ้ามาทางเครื่องบิน ก็ต้องมาลงที่สนามบินจังหวัดพิษณุโลกแล้วนั่งรถยนต์มาต่อที่จังหวัดอุตรดิตถ์

“อุตรดิตถ์อยู่ไกลจากกรุงเทพฯ มาก สนามบินก็ไม่มี จังหวัดอื่น ๆ เขามีทั้งนั้น เดินทางลำบาก นักท่องเที่ยวที่มีอำนาจซื้อที่ไหนจะมาบ้านเรา..”

2. ด้านชายแดน

ด้านภูเขของจังหวัดอุตรดิตถ์ ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนและนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป ไม่เหมือนกับ อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย อันเนื่องมาจากด้านภูเข ซึ่งอยู่อำเภอบ้านโคก ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ถึง 200 กว่ากิโล กว่าที่จะถึงหลวงพระบางก็อีก 200 กว่ากิโล การเดินทางค่อนข้างลำบากต้องผ่านภูเขาหลายลูก เส้นทางคดเคี้ยว นอกจากนี้ความเจริญยังไม่มากนักในเขตเชื่อมต่อชายแดน นักท่องเที่ยวจึงไม่ให้ความสนใจในการมาเที่ยว

“จังหวัดพยายามส่งเสริมด้านภูเขให้เป็นที่รู้จัก แต่ก็ทำไม่สำเร็จ เพราะมันอยู่ไกลมาก เดินทางไปก็ลำบาก ผ่านเขาไม่รู้ถูก คดเคี้ยววกวน คนที่เคยไปก็บอกเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่เห็นมีอะไร กว่าจะไปถึงหลวงพระบางอีกตั้ง 200 กว่ากิโล ถ้าจะไปด้านชายแดน ไปแม่สาย แม่สอด ดีกว่า”

3. นักท่องเที่ยวไม่รู้จัก

จากจุดอ่อนในเรื่องชื่อที่จดจำได้ยาก ประกอบกับนักท่องเที่ยวหลายคนนิยมการเดินทางโดยเครื่องบิน ซึ่งไม่ผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ นอกจากนั้นการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ยังมีช่องทางที่ไม่หลากหลาย และไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักกับประชาชนและนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป

“อย่างที่บอกตั้งแต่ต้นว่าชื่อจังหวัดเราจำยาก โฆษณาประชาสัมพันธ์ก็ไม่ค่อยเห็นเท่าไรหรอก ผู้จังหวัดใหญ่ ๆ เค้าไม่ได้ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยรู้จักบ้านเราเท่าไรหรอก”

4. ภาครัฐต่างคนต่างทำงาน

ส่วนงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง ประกอบกับสมาคมการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากภาครัฐ ทำให้ต่างฝ่ายต่างสนองนโยบายของตน ไม่เป็นไตรภาคีในการทำงานร่วมกัน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“เราอุตสาหกรรมจัดตั้งสมาคมการท่องเที่ยวขึ้นมา แต่ภาครัฐไม่เคยให้ความสำคัญกับเราเลยเชิญไปประชุมครั้งเดียวแล้วก็เงียบหายไป ...”

นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า

“ถ้าต่างฝ่ายต่างทำงาน ไม่รวมมือกัน ไม่ประสานงานกัน ไตรภาคีก็ไม่เกิด การท่องเที่ยวอุดรดิตถ์ก็จะเป็นอยู่อย่างนี้แหละ นักท่องเที่ยวก็จะรู้จักกันแค่บางกลุ่มที่เคยมาเท่านั้น”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปแบบของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

ภาพที่ 4.13 อุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

จากแผนภาพที่ 4.13 พบว่าอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ เกิดจากเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ ที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ค่าขายแดนกลุ่มที่ยังไม่ได้รับความนิยม เพราะไกลจากตัวเมืองอุดรดิตถ์ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักจังหวัดอุดรดิตถ์มากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเดินทางมาเที่ยว ประกอบกับภาครัฐต่างคนต่างทำงานของตนเองไม่ได้ประสานความร่วมมือกัน

ตอนที่ 2 การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิต ภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการสังเกต และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจากประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน เจ้าของสถานประกอบการ นักวิชาการของรัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลองค์กรเอกชน สื่อมวลชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และเครือข่ายท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 20 คน ผู้วิจัยขอสรุปการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิต ภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ใช้ในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

ประเด็นที่ 2 เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์

ภาพที่ 4.14 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ประเด็นที่ 1 เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ใช้ในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่กล่าวว่า สื่อที่จังหวัดอุดรดิตถ์ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

1. แผ่นพับ

แผ่นพับประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ต้องการบริหารส่วนจังหวัด ใช้สำหรับสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย โดยนักท่องเที่ยวสามารถขอได้ที่โรงแรมต่าง ๆ ในจังหวัด นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังได้จัดทำแผ่นพับสำหรับเผยแพร่ในการจัดกิจกรรมพิเศษ (Event Marketing) ในโอกาสต่าง ๆ อีกด้วย อาทิ เช่น งานพระยาพิชัยประจำปี งานกลางสาด และงานกีฬาอุดรดิตถ์เกมส์ เป็นต้น

“ปกติทาง อบจ.อุดรดิตถ์ ก็จะมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยได้จัดทำแผ่นพับเที่ยวอุดรดิตถ์นำไปวางไว้ที่โรงแรมต่าง ๆ ทั่วอุดรดิตถ์ นักท่องเที่ยวมาก็สามารถหยิบเอาไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเองได้เลย..”

2. ป้าย

เครื่องมือในการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอีกประเภทหนึ่งที่จังหวัดอุดรดิตถ์ใช้ในการสื่อสารได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์มีงบประมาณในการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แต่มีข้อจำกัดในเรื่องการติดตั้งป้าย เนื่องจากฝ่ายการทางเป็นผู้พิจารณาในการติดตั้งป้ายตามเส้นทางต่าง ๆ

“จริง ๆ แล้วเรามิ่งบในการจัดทำป้าย แต่คนรับผิดชอบเป็นสำนักงานจังหวัด ในขณะที่ตัวคนขายมีข้อจำกัดในเรื่องของการติดตั้งป้ายเพราะฝ่ายการทางเป็นคนรับผิดชอบ จะติดอะไรต้องไหนก็ต้องขออนุมัติเค้าก่อน”

3. วัสดุทัศน

สื่อวัสดุทัศนเป็นเครื่องมือการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ อีกช่องทางหนึ่งที่ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้จัดทำไว้เพื่อประชาสัมพันธ์จังหวัดแต่เป็นสื่อที่ไม่ทันสมัยเท่าใดนัก ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 ทางการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์ได้ตั้งงบประมาณและบรรจุไว้ในแผนเรียบร้อยแล้ว ทั้งการจัดทำวัสดุทัศน และดีวีดีสารคดีการท่องเที่ยว ขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงการหาผู้จัดทำอยู่

“ที่ผ่านมาเราก็มีสื่อวัสดุทัศน แต่มันอาจจะเก่าและไม่ทันสมัยเท่าไร ซึ่งในปีงบประมาณนี้เราได้บรรจุไว้ในแผน มีงบประมาณเกือบ 400,000 บาท ตอนนี้อยู่ในช่วงการหาผู้รับจ้างจะมาจัดทำให้เราอยู่”

4. การออกรายการโทรทัศน์

ตั้งแต่จังหวัดอุดรดิตถ์ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ. 2548 ส่งผลให้จังหวัดอุดรดิตถ์กลายเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป ในขณะที่เดียวกันแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ก็กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจกับรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งได้เข้ามาถ่ายทำรายการท่องเที่ยวไปออกรายการโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องหลายรายการ อาทิเช่น รายการพินิจนคร รายการวาไรตี้ 4 ภาค หรือสฎีพิเศษทางช่อง 3 ซึ่งหลังจากที่รายการโทรทัศน์ได้ออกอากาศไปก็มีนักท่องเที่ยวโทรศัพท์เข้ามาสอบถามเรื่องการท่องเที่ยวอุดรดิตถ์อีกด้วย

“ในช่วงที่อุดรดิตถ์ประสบอุทกภัย หลายคนเริ่มรู้จักกลับแล รู้จักจังหวัดอุดรดิตถ์มากขึ้น หลังจากนั้นก็มีรายการโทรทัศน์โทรศัพท์มาสอบถามเรา และเข้ามาถ่ายทำรายการท่องเที่ยวทั้งพินิจนคร วาไรตี้ 4ภาค ช่อง 3 ก็เคยมาทำสฎีพิเศษ...”

5. Web site

จังหวัดอุดรดิตถ์มี Web site ประชาสัมพันธ์และสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย ซึ่งสามารถค้นหาได้ง่ายทั้งจาก Web site ของจังหวัด หรือจาก Google เอง

แต่ข้อจำกัดของจังหวัดคือ ไม่มีคนรับผิดชอบในการ Update ข้อมูลปัจจุบัน นอกจากนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางแห่งไม่มี Web site ของตนเอง ยากแก่การเข้าถึง และนักท่องเที่ยวบางคนก็ค้นหาข้อมูลและต้องการจองที่พักค่อนข้างลำบาก คิดต่ออยาก

“ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปหาไม่ยาก แต่อุทยานบางแห่งไม่มี Web site ของตนเอง ต้องไปอยู่ร่วมกับ Web site อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย คิดต่อก็ยาก หาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันก็ไม่มี”

“เรากำลังดำเนินการอยู่ ตอนนี้หาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่ อุปสรรคของเราคือ ไม่มีคนคอย Update ข้อมูลเป็นปัจจุบัน ไม่มีเจ้าของ Web ที่สามารถโต้ตอบเป็น Real time กับนักท่องเที่ยวได้”

กล่าวโดยสรุปได้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ใช้ในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ แผ่นพับ ป้าย วิทยุทัศน์ การออกรายการโทรทัศน์ และ Web site เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งในจังหวัดอุดรดิตถ์

2. เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่กล่าวว่า สื่อที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ นอกเหนือจากที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สิ่งที่ควรจัดทำเพิ่มเติม ได้แก่

1. แผนที่เที่ยวละมัยไปกับอุดรดิตถ์

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันในการจัดทำแผนที่เที่ยวละมัยไปกับอุดรดิตถ์ เพื่อใช้แจกจ่ายยังนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่สนใจและต้องการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุดรดิตถ์ แผนที่เที่ยวละมัยต้องง่ายต่อการดูง่ายต่อการเดินทาง และสะดวกในการพกพา

“ทางจังหวัดเอง รวมถึงการท่องเที่ยวและกีฬาต้องร่วมมือกันในการจัดทำแผนที่เที่ยวละมัยไปกับอุดรดิตถ์ และที่สำคัญแผนที่นั้นต้องดูง่าย พกง่าย...”

2. สติกเกอร์รูปพระยาพิชัย

จังหวัดอุดรดิตถ์ควรแจกจ่ายสติกเกอร์รูปพระยาพิชัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนจังหวัด มากกว่าจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวซื้อไปติดเอง นอกจากนั้นควรแจกจ่ายให้กับประชาชนที่มีรถยนต์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ทุกคน เพราะจะเป็นสื่อเคลื่อนที่ซึ่งประชาชนทั่วไปที่พบเห็นสติกเกอร์จะได้รับรู้ถึงสัญลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ และสนใจในการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์เพิ่มขึ้น

“สติกเกอร์พระยาพิชัยไม่ควรขายให้นักท่องเที่ยว ใครจะซื้อไปติดถ้าไม่ใช่คนบ้านเรา ขนาดคนในอุดรดิตถ์เองยังไม่ค่อยจะเห็นสักเท่าไร” จังหวัดจึงควรแจกให้นักท่องเที่ยวทุกคนที่

เดินทางมาบ้านเรา จัดเป็นจุด ๆ ทุก ๆ อำเภอควรมีแจก ชาวบ้านคนในอุดรติดก็ควรติดรถยนต์ของตนเองด้วย”

3. สติกเกอร์แผนที่ท่องเที่ยวอุดรติด

นอกเหนือจากสติกเกอร์พระยาพิชัยแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางท่านให้ข้อคิดเห็นว่า จังหวัดอุดรติดควรมีสติกเกอร์แผนที่ท่องเที่ยวอุดรติด เหมือนที่จังหวัดน่านได้จัดทำไว้ ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อเคลื่อนที่ได้เป็นอย่างดี

“เห็นจังหวัดน่านเค้ามีสติกเกอร์เที่ยวทั่วน่าน เป็นแผนที่ติดรถยนต์ มุมมองตัวเองคิดว่า เป็นการสื่อสารที่ดีมากเลย อุดรติดก็ควรทำสื่อประเภทนี้เหมือนกัน แต่เห็นด้วยว่าไม่ควรขาย ควรแจกให้นักท่องเที่ยวดีกว่า”

4. ปฏิทินการท่องเที่ยว

จังหวัดอุดรติดควรจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวประจำเดือนของจังหวัดนำไปประชาสัมพันธ์เผยแพร่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบว่าในแต่ละเดือนจังหวัดอุดรติดมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอะไรบ้าง

“การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรติด ก็เป็นสื่อหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมการท่องเที่ยวบ้านเราได้ ตอนนี้สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรติด ก็ได้จัดทำมาบางส่วนเพื่อประชาสัมพันธ์แล้ว”

5. Social Network

จังหวัดอุดรติดควรใช้ Social Network เป็นช่องทางการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอีกช่องทางหนึ่ง เพราะปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่สื่อสารกันผ่าน Facebook หรือ Twitter โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์แห่งนี้จะเป็นเครือข่ายที่สามารถสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวอุดรติดให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็วและทั่วโลกอีกด้วย

“Facebook , twitter เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่คนในปัจจุบันนิยมใช้สื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วมาก คิดว่าเราควรมี Facebook การท่องเที่ยวบ้านเราบ้าง เหมือนจัดทำเป็น Fan การท่องเที่ยวอุดรติดประมาณนั้น ให้คนที่เคยมาเที่ยวบ้านเราไปพูดคุยกัน คิดว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวที่ดีมาก”

6. SMS

ควรใช้ช่องทางการสื่อสารโดยส่ง SMS ข่าวสารจังหวัดอุดรติดหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรติดไปยังนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดของเรา โดยค้นหาหน่วยงานรับผิดชอบในการส่ง SMS ซึ่งจังหวัดอาจประสานขอความร่วมมือกับองค์กรโทรศัพท์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่ง SMS ฟรี

“ผมว่าการส่ง SMS ก็เป็นสื่อตัวหนึ่งที่ดีมาก ถ้าเราส่งข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวโดยใช้ SMS ก็จะถึงตัวผู้รับได้ง่าย ซึ่งอาจต้องใช้งบประมาณที่สูงมาก หากจังหวัดประสานกับองค์การโทรศัพท์ขอความอนุเคราะห์ส่ง SMS ฟรีได้ก็เยี่ยมเลย”

7. ป้ายกลางแจ้ง

จังหวัดควรจัดทำป้ายกลางแจ้งขนาดใหญ่ เพื่อนำไปติดตามเส้นทางหลักต่าง ๆ ถนนสายเอเชียในการเดินทางมาภาคเหนือ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด นอกจากนี้หากสามารถนำป้ายกลางแจ้งประชาสัมพันธ์จังหวัดขนาดใหญ่ไปติดตามโถลเวย์ หรือทางด่วนใจกลางเมืองกรุงเทพมหานครก็จะสามารถสร้างการรับรู้บ้านเราให้กับประชาชนทั่วไปได้

“ถ้าสามารถติด Billboard ขนาดใหญ่ไม่ว่าจะเป็นโถลเวย์ หรือทางด่วนในกรุงเทพฯ ได้ก็จะทำให้ประชาชนรู้จักอุดรดีขึ้น...ถ้าไม่มีงบประมาณจริง ๆ เอาคิดเส้นทางหลักของการเดินทางถนนสายเอเชียก็ยังดี”

8. คู่มือการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์

เครื่องมือการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยอีกประเภทหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวถึงได้แก่ การทำคู่มือหนังสือท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งทุกอำเภอ ตลอดจนเส้นทางการเดินทาง ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงแรม เบอร์โทรศัพท์ติดต่อที่เป็นปัจจุบัน เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีอยู่ในคู่มือทั้งหมด ซึ่งทางจังหวัดอาจประสานกับสำนักพิมพ์ในการจัดพิมพ์และจัดจำหน่าย ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า

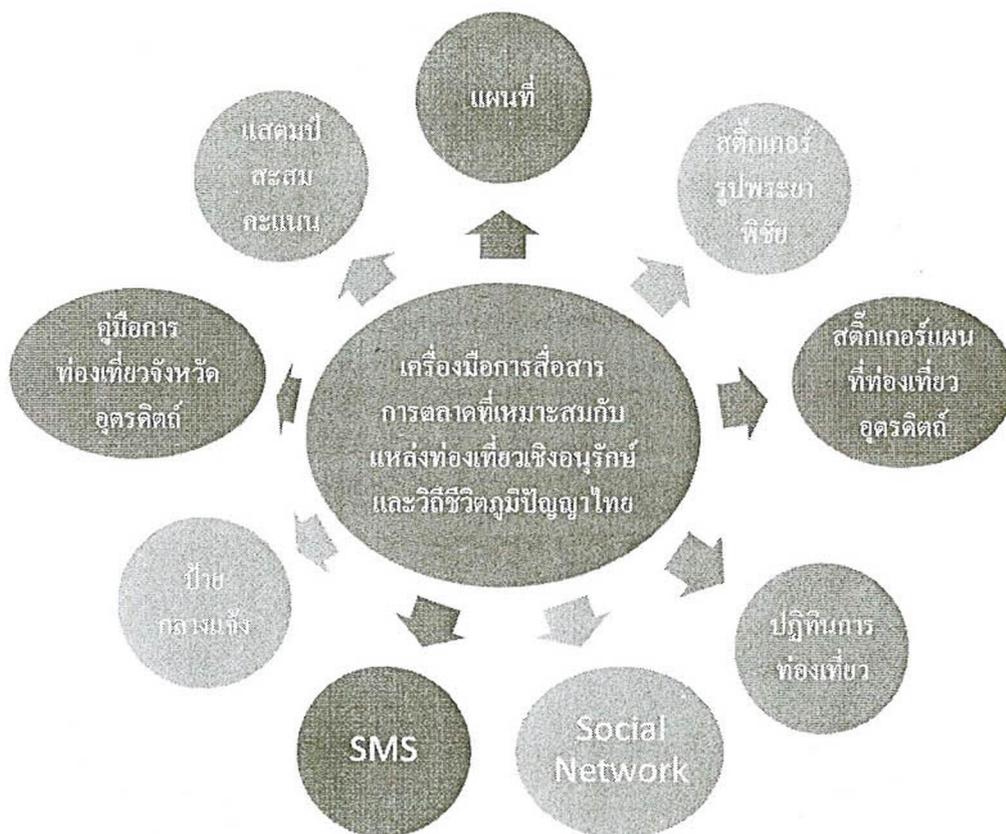
“ผลิตหนังสือหรือคู่มือท่องเที่ยวอุดรดิตถ์ดีกว่าไหม ถ้าเราทำงานร่วมกันกับสำนักพิมพ์ อาจเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอุดรดิตถ์ได้”

9. แสตมป์สะสมคะแนน

จังหวัดอุดรดิตถ์ควรร่วมกับจังหวัดใกล้เคียง ในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวแล้วจัดทำบัตรเพื่อสะสมแสตมป์ รับของรางวัลเมื่อท่องเที่ยวครบตามจุดต่าง ๆ โดยมีจุดรับแสตมป์สะสมคะแนนตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยว ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า

“จังหวัดอุดรดิตถ์ อาจจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับจังหวัดอื่น แล้วให้สะสมแสตมป์เพื่อรับรางวัล โดยต้องเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวที่เรากำหนดไว้ เหมือนที่แม่ฮ่องสอนเค้าทำ”

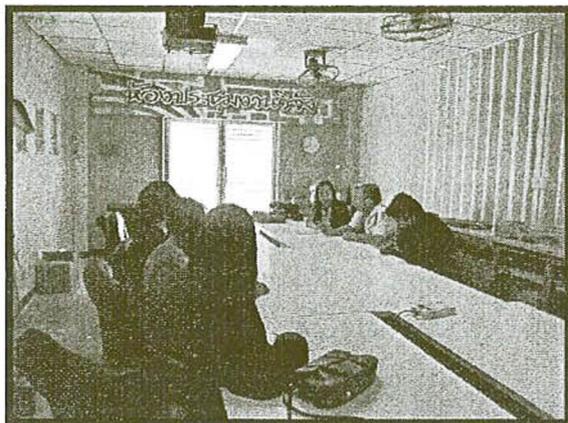
จากการวิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ โดยการสังเกต และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยดังกล่าวในรูปของแผนภาพและเขียนสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้

ภาพที่ 4.15 เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์

จากแผนภาพ พบว่าเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุดรดิตต์ ได้แก่ แผนที่เที่ยวละมัยไปกับอุดรดิตต์, สื่อคอมพิวเตอร์กราฟิก, สื่อที่ท่องเที่ยวอุดรดิตต์, ปฏิทินการท่องเที่ยว, Social Network, SMS, ป้ายกลางแจ้ง, คู่มือการท่องเที่ยวอุดรดิตต์ และแสดมปีสะสมคะแนน

ตอนที่ 3 กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยแบบมีส่วนร่วม ในจังหวัดอุดรดิตถ์

ภาพที่ 4.16 การสนทนากลุ่ม

จากการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนาเสนอกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยขอเสนอกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุดรดิตถ์ หรือเรียกว่า BE-NICE Strategy โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัว B : Brand

หมายถึง ตราสินค้า จังหวัดอุดรดิตถ์ควรสร้างตราสินค้าของตนเองให้เข้มแข็ง โดยสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราว หรือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ดีที่ผ่านมาของจังหวัดอุดรดิตถ์ อันเป็นตำนานที่คนอุดรดิตถ์ภาคภูมิใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย โดยกระบวนการสร้างตราสินค้านั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ และเอกชน

ตัว E: Ecotourism

หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ต้องจัดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยให้ชัดเจน มีเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกันทั้งจังหวัด โดยต้องดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวให้พักค้างแรมที่จังหวัดอุดรดิตถ์ให้ได้ ซึ่งในเรื่องนี้ต้องอาศัยการทำวิจัยเพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นต้องสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และควรนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยว

เชิงวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทยที่สนองตอบต่อกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยว อาทิเช่น หมู่บ้านหลังเขาของอำเภอสามแฉะ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นต้น

ตัว N: Network

หมายถึง การสร้างเครือข่าย นอกเหนือจากการรวมกันของผู้ประกอบการ ที่จัดตั้งเป็นสมาคมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์แล้ว ควรมีการสร้างเครือข่ายกับจังหวัดใกล้เคียงทั้งภาคเหนือตอนล่าง และภาคเหนือตอนบน เพื่อจัดทำเส้นทางกรท่องเที่ยวร่วมกัน ส่งเสริมการตลาด ตลอดจนสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวด้วยกัน นอกจากนี้จะดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการประหยัดงบประมาณอีกด้วย

ตัว I: Identity

หมายถึง เอกลักษณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ควรนำเสนอเอกลักษณ์ของจังหวัดที่โดดเด่นและชัดเจนเพียงหนึ่งเดียวที่สามารถเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดได้ ซึ่งเอกลักษณ์นี้เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการรับรู้ตราสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว เอกลักษณ์ที่ดีต้องสะท้อนความเป็นจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ I ยังหมายถึงการสื่อสารแบบบูรณาการ หรือ IMC กล่าวคือ เมื่อจังหวัดอุตรดิตถ์มีตราสินค้าของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์และสะท้อนความเป็นอุตรดิตถ์ได้อย่างชัดเจนแล้ว จังหวัดควรใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่หลากหลายและเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย นอกเหนือจากสื่อเดิมที่มีอยู่ อันได้แก่ แผ่นพับ ป้าย วิทยุทัศน์ การออกรายการโทรทัศน์ และ Web site แล้ว จังหวัดควรจัดทำสื่อเพิ่มเติมทั้งแผนที่เที่ยวละมัยไปกับอุตรดิตถ์, สติกเกอร์รูปพระยาพิชัย, สติกเกอร์แผนที่ท่องเที่ยวอุตรดิตถ์, ปฏิทินการท่องเที่ยว, Social Network, SMS, ป้ายกลางแจ้ง, คู่มือการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ และแสดมปีสะสมคะแนน อันจะเป็นการใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดตามทฤษฎีทั้ง Above The Line และ Below The Line อีกด้วย

ตัว C: Consistency

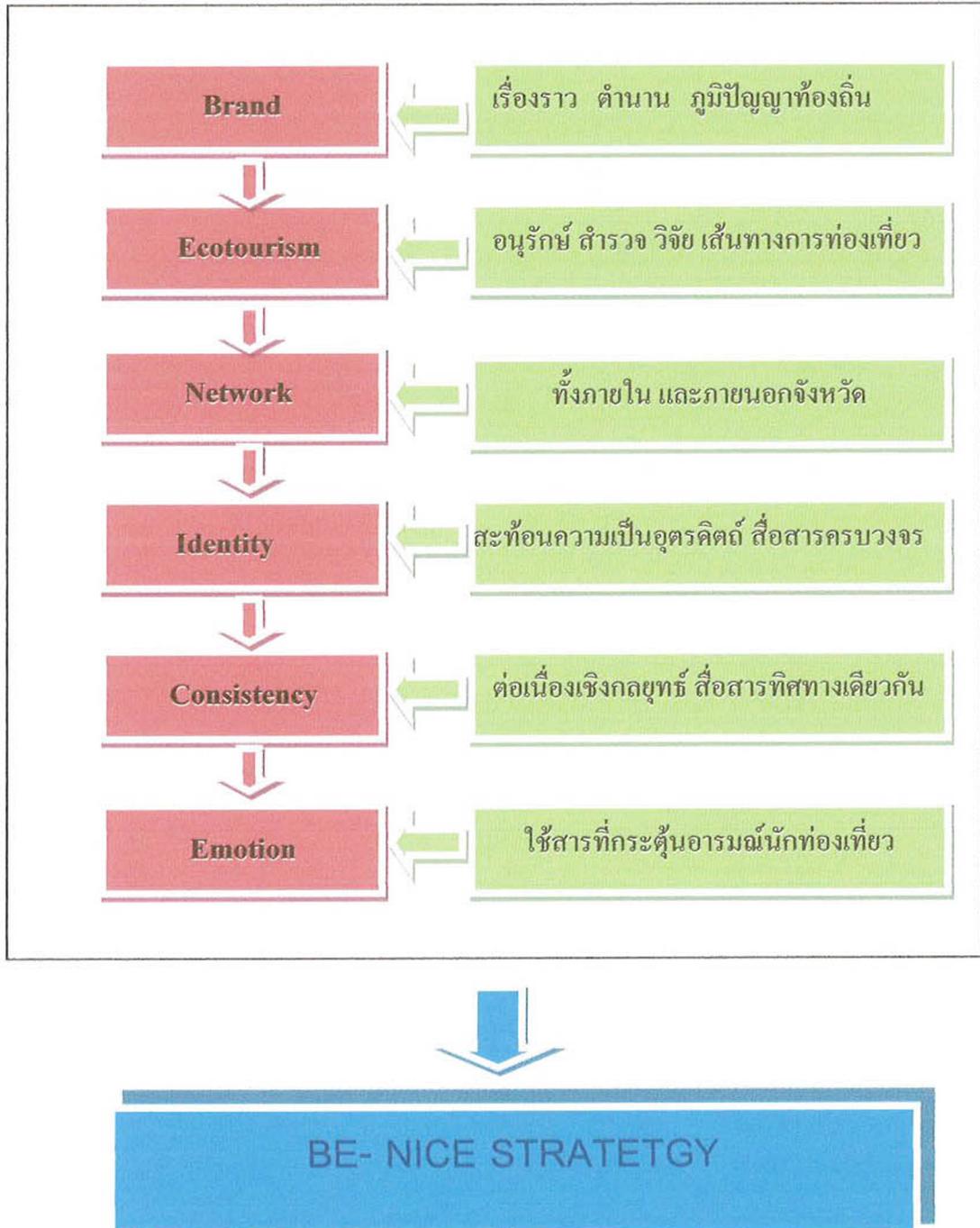
หมายถึง การสื่อสารแบบคงเส้นคงวาและต่อเนื่องเชิงกลยุทธ์ ข้อความที่ส่งต้องเหมาะสมกับนักท่องเที่ยว และแสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดเราอย่างชัดเจน เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว และสื่อสารไปในทิศทางเดียวกันต่อเนื่องกัน

ตัว E: Emotion

หมายถึง อารมณ์ กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดตัวสุดท้ายที่ผู้วิจัยขอนำเสนอคือการสื่อสารให้เข้าถึงอารมณ์ของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือใช้สารที่ใช้ในการสื่อไปยังผู้บริโภค ควรเป็นสาร

กระตุ้นอารมณ์ของนักท่องเที่ยว อาจเป็นการสร้างจิตสำนึกถึงความรักชาติ หรือการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ศาสนา หรือความเป็นท้องถิ่นชุมชน

ภาพที่ 4.17 กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตภูมิปัญญาไทย ในจังหวัดอุดรดิตถ์ BE-NICE STRATEGY